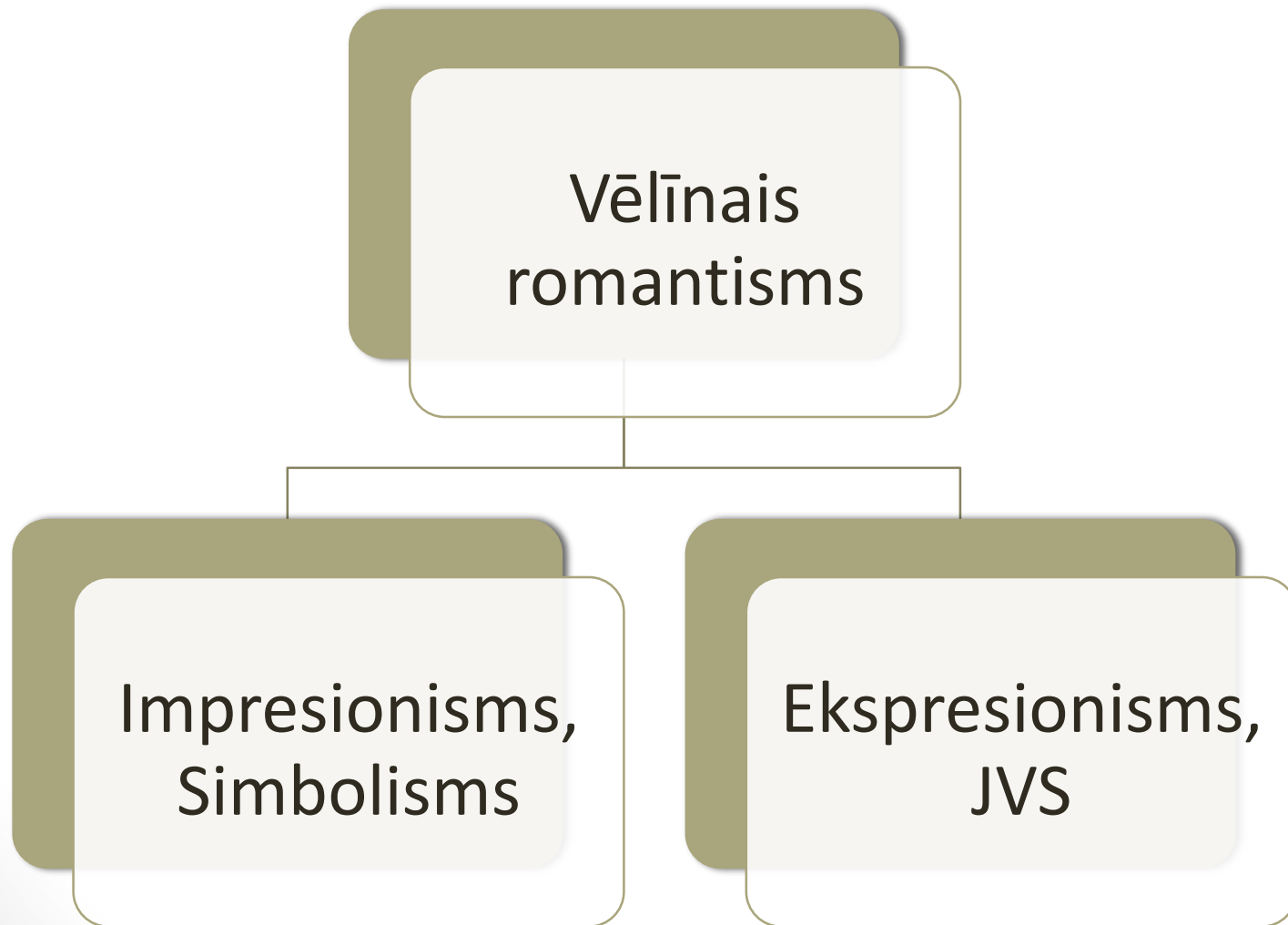

20.gs. mūzikas stili

Autore – Dr.art. Jūlija Jonāne

Romantisma sadalījums

Stilu raksturojums

- Vairs nav hronoloģijas – loģiskas pēctecības
- Attīstās sinhroni
- Liela nozīme ģeogrāfiskajam apstāklim, politiskajiem notikumiem, sabiedriskajai iekārtai

Stili ir krasi daudzveidīgi un atšķirīgi.

Polarizācija – dažādu «galējību» vienlaicīga pastāvēšana un attīstība

Modernisms un avangardisms kā stilu evolūcijas galējā izpausme

Kārtības, kanona tendence var nonākt 2. plānā, izpaudās **neoklasicisma un neobaroka** virzienos

Iepriekšējā laikmeta nolieguma rezultātā izveidojās «**antiromantisms**», kas mazinājis jūtu estētisko vērtību.

Stils, stilistika –

attiecināma uz 3 objektiem:

1. Konkrētu vēsturisko nogriezni, skolu, komponistu pēctecību
2. Noteikta komponista spilgtu individuālo stilu (Skrjabina, Šostakoviča, Mesiāna stils)
3. Noteikts skaņdarbs, kas ietekmējis daudzus citus komponistus un inspirējis daudzu labus pakaļdarinājumus.

Impresionisms

- Nāk no franču glezniecības virziena un literatūras simbolisma
- K.A. Debišī, M. Ravēls, P. Dikā u.c.
- Uzmanības centrā – glezniecības objekti (portreti, klusā daba, ainavas) un antīkie mitoloģiskie tēli/sižeti.
- Īpaša uzmanība veltīta skaņkārtas un harmonijas izteiksmes sfērai

Ekspresionisms

- Parādījies vācu literatūrā, vēlāk – mūzikā
- Komponisti: G. Mālers (10 simfonijas), Rihards Štrauss (operas, simfonijas)
- Uzmanības centrā – cilvēka slimīgie, irracionālie stāvokļi, ko izraisa bailes, izmisums
- Mūzikas izteiksmes līdzekļos atsakās no mažora-minora sistēmas,
- melodija – saraustīta,
- akordika – disonējoša
- Vokālā partija – pusrunājoša-pusdziedoša

Jaunā Vīnes skola

- Ekspresionisma turpinājums
- Radošā apvienība
- Albans Bergs
- Antons Vēberns
- Arnolds Šēnbergs
- Darbojās absolūtās sociālās un kultūras krīzes laikā
- Nostāja pret fašismu (A.Šēnberga kantāte “Liecinieks no Varšavas”), sociālās līdzjūtības pozīcija (A.Berga opera “Voceks”)
- Mūzikas valodā – dodekafonijas metode.

Neofolklorisms

- 20.gs. 1. trešdaļā
- Mūzikā izmantots kādas tautas folkloras senais/arhaiskais slānis.
- Nelieli motīvi kļūst par vadošiem visā faktūrā.
- I. Stravinska balets “Svētpavasaris”
- B.Bartoka “Allegro barbaro”
- S. Prokofjeva «Skitu svīta»
- Leoša Janāčeka opera “Jenūfa”
- Pauls Dambis “Jūras dziesmas” j.k.

Neoklasicisms, vitālisms

- Reakcija uz komplicēto dodekafoniju un modernismu
- Atgriešanās pie senajām tradīcijām
- O. Respīgi, S. Prokofjevs, I. Stravinskis, F. Pulenks, B.Britens u.c.

Modernisms, avangardisms

- Tika lietots sen attiecībā uz sava laika mūzikas mūsdienīgām izpausmēm (arī avangardisms)
- Kopumā attiecas uz 20. gadsimta kultūru.
- Modernisma mūzikas valodā ienāk radikālas komponēšanas metodes
- Komponisti –
- Džons Keidžs
- Karlheincs Štokhauzens

Aleatorika

- Alea – metamais kauliņš
- 20.gs. mūzikas kompozīcijas metode, kas paredz mūzikas teksta mobilitāti
- Pamatā – mūzikas teksta fragmentu gadījuma izkārtojuma raksturs
- Komponisti – Vitolds Ļutoslavskis, Edisons Deņisovs, Alfrēds Šnitke
- kontrolētā/ierobežotā aleatorika
- neierobežotā aleatorika

Sonorika

- Sonorus – skanīgs
- 20.gs. kompozīcijas metode, kas operē ar skanīgām/trokšņainām skaņu kopām – sonoriem
- Pamatā – saskaņas fonisms – skanējuma efekta panākšana
- Komponisti –
- Kšištofs Pendereckis (*Trēnas*)
- Džons Taveners un citi

Minimālisms

- Mākslas virziens 20.gs. 70 gados
- Izveidojies Ņūjorkā
- Reakcija uz abstrakto ekspresionismu
- Pamatā ir mazo mūzikas fragmentu atkārtojums, ieviešot pakāpeniski nelielas izmaiņas
- Džons Ādamss
- Filips Glāss
- Džons Keidžs
- Stīvs Raihs
- Terijs Railijs

Jaunā vienkāršība, jaunais garīgums

- Reakcija uz modernisma tehnikām
- Pievēršanās reliģijai, minimālam mūzikas izteiksmes līdzekļu izmantojumam
- Dominē “balto taustiņu diatonika”, konsonantie akordi
- 20.gs. 70. gadi līdz mūsdienām
- Arvo Perts
- Pēteris Vasks
- Džons Taveners
- Džeimss Makmilens
- Gija Kančelli

Individuālie stili

- I. Stravinskis
- O. Mesiāns
- D. Šostakovičs
- Ģ. Ligeti
- A. Perts